

Poliisin peitetoiminta ja valeostot Suomen lain- säädannössä

Peitetoiminnan ja valeostojen edellytykset, käytännöt ja päätöksenteko

Arttu Rantanen

9/2024

TIIVISTELMÄ

Arttu Rantanen: Poliisin peitetoiminta ja valeostot Suomen lainsäädännössä

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Sanna Virtanen, Heli Jalander

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämä opinnäytetyö käsittelee poliisin peitetoimintaa ja valeostoa Suomen lainsäädännössä, keskittyen niiden oikeudellisiin edellytyksiin, päätöksentekoon ja näihin liittyviin käytäntöihin. Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvailla peitetoimintaa ja valeostoa poliisin suorittamina toimenpiteinä, niin, että lukijalle selviää, milloin poliisi voi näitä pakkokeinoja käyttää, millaista päätöksentekoa niihin liittyy ja miten päätöksentekoprosessi käytännössä etenee.

Työ perustuu pakkokeinolain ja poliisilain säännöksiin, jotka asettavat tarkat rajat ja edellytykset peitetoiminnan ja valeostojen käytölle. Peitetoiminta on salainen poliisin tiedonhankintakeino, jossa poliisi soluttautuu rikollisryhmään hankkiakseen tietoa tai todistusaineistoa. Valeosto puolestaan tarkoittaa tilannetta, jossa poliisi esittää ostotarjouksen esineestä, omaisuudesta tai palvelusta, jolla on yhteys rikokseen. Työssä sivutaan myös muita lainsäädäntöjä, kuten perustuslakia ja esitutkintalakia, sillä myös niiden säädöksillä on kytköksiä käsiteltyihin pakkokeinoihin.

Opinnäytetyön johtopäätöksistä ilmenee, että sekä peitetoiminta, että valeosto ovat nykyisessä lainsäädännössä selkeästi määritelty ja sisältää tarkat reunaehdot niiden käyttämiseksi. Kuitenkin poliisilla on lain tarjoamaa liikkumavaraa itse käytännön toteutukseen, vaikka edellytykset ovat tiukat ja päätöksenteko byrokraattista. Peitetoiminnan ja valeostojen käyttö on tasapainottelua yksilön oikeusturvan ja yleisen turvallisuuden kanssa.

Sivumäärä: 30

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 9/2024

Avainsanat: peitetoiminta, valeosto, esitutkinta, pakkokeinot

ABSTRACT

Arttu Rantanen: Undercover operations and covert purchases by the police in Finnish legislation

Type of thesis: *Research-based thesis*

Publicity: Public

Supervisor: Sanna Virtanen, Heli Jalander

Degree: Bachelor of police services

This thesis examines undercover operations and covert purchases by the police under Finnish law, focusing on their legal requirements, decision-making processes, and related practices. The purpose of this thesis is to describe undercover operations and covert purchases as measures conducted by the police, clarifying for the reader when the police can use these measures, what decision-making is involved, and how the decision-making process unfolds in practice.

The work is based on the provisions of the Coercive Measures Act and the Police Act, which set precise boundaries and conditions for the use of undercover operations and covert purchases. Undercover operations are a secret police intelligence-gathering method where an officer infiltrates a criminal group to obtain information or evidence. Covert purchases, on the other hand, involve the police making a purchase offer for an item, asset, or service linked to a crime. In this thesis, other relevant legislation is also discussed, such as the Constitution and the Criminal Investigation Act, as their provisions are connected to the coercive measures.

The conclusions of the thesis show that both undercover operations and covert purchases are clearly defined in the current legislation, with strict conditions for their use. However, while the legal requirements are stringent and decision-making is rigid, the police still have some operational flexibility within the limits provided by the law. The use of undercover operations and covert purchases involves balancing individual legal protection with public safety.

Pages: 30

Month and year of review: 9/2024

Keywords: undercover operation, covert purchase, pre-trial investigation, coercive measures

SISÄLLYS

1 Johdanto.....	3
1.1 Opinnäytetyön taustaa.....	3
1.2 Tutkimusmenetelmä ja kysymysasettelu.....	4
1.3 Tutkimuksen rakenne	5
1.4 Tutkimuksen rajaus	5
2 Valeostojen ja peitetoiminnan oikeudellinen perusta	6
2.1 Pakkokeinolain ja poliisilain yleisistä säädöksistä	6
2.2 Poliisin toimivalta esitutkinnassa.....	7
2.3 Salaisten pakkokeinojen yleiset edellytykset.....	8
2.4 Perusoikeuksista ja yksityisyydensuojasta.....	9
3 Peitetoiminta.....	10
3.1 Peitetoiminnan edellytykset	10
3.2 Rikoksentekokielto.....	11
3.3 Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan ja valvottuun läpilaskuun osallistuminen.....	11
3.4 Peitetoimintaa koskevat esitys ja suunnitelma	12
3.5 Peitetoiminnasta päättäminen	13
3.6 Peitetoiminnan laajentaminen.....	14
4 Valeosto.....	15
4.1 Valeoston edellytykset.....	15
4.2 Valeostosta päättäminen	16
4.3 Valeoston toteuttamista koskeva päätös.....	17
4.4 Poliisimiehen turvaaminen peitetoiminnassa ja valeostossa	17
5 Case esimerkit.....	18
5.1 Vastaamo (valeosto).....	18
5.2 Ulvilan surma (peitetoiminta ja kantelu)	19

6 Peitetoiminnan ja valeoston kehitys	21
6.1 Poliisilain ja pakkokeinolain uudistus 2011	21
6.2 Tiedustelulainsäädäntö 2019	22
7 Tulokset ja pohdinta	22
7.1 Yhteenveto	22
7.2 Johtopäätökset	24
7.3 Jatkotutkimusmahdollisuudet	26
7.4 Itsearviointi	27
Lähteet	29

1 JOHDANTO

1.1 Opinnäytetyön taustaa

Poliisin peitetoiminta ja valeostot ovat olennainen osa nykypäivän lainvalvontaa, mutta ne herättävät myös merkittäviä oikeudellisia ja eettisiä kysymyksiä. Suomessa nämä salaiset pakkokeinot ovat säädeltyjä lainsäädännössä, ja niiden käyttöä ohjaa tarkka sääntely, joka pyritään tasapainottamaan oikeusturvan ja yhteiskunnan turvallisuuden välillä. Suoraan salaisia pakkokeinoja säätelee pakkokeinolaki, mutta myös esimerkiksi poliisilaisissa on yleisiä periaatteita, jotka ohjaavat kaikkea poliisitoimintaa. Nyky-yhteiskunnassa, jossa rikollisuuden muodot ja toimintatavat ovat monimuotoistuneet ja teknologia kehittynyt nopeasti, on entistä tärkeämpää ymmärtää, miten peitetoiminta ja valeostot ovat integroituneet lainsäädäntöön ja millaisia haasteita niiden käyttöön liittyy. Sekä poliisilakia, että pakkokeinolakia on uudistettu 2010-luvulla.

Pakkokeinojen käyttö tasapainottelee rikosvastuun toteuttamisen ja yksilön perusoikeuksien välillä. Toisaalta ne turvaavat yhteiskunnan turvallisuutta ja rikoksen uhrien oikeuksia, mutta samalla niiden käyttöön liittyy riski puuttua kansalaisten perusoikeuksiin.

Poliisin peitetoiminta, joka tarkoittaa salassa tapahtuvaa poliisin toimintaa, jossa viranomaiset toimivat peitehenkilöinä tai -organisaatioina, ja valeostot, joissa poliisi ostaa tuotteita tai palveluja rikosten paljastamiseksi, ovat välineitä, jotka avustavat rikosten esitutkinnassa. Näiden keinojen käyttöön liittyy kuitenkin monimutkainen oikeudellinen kehys, jonka ymmärtäminen on keskeistä niiden asianmukaiselle ja oikeudenmukaiselle soveltamiselle. Tavoitteena on varmistaa, että peitetoiminta ja valeostot toteutetaan lainsäädännön mukaisesti ja että ne kunnioittavat yksilön oikeuksia ja oikeusturvaa.

Tämän opinnäytetyön taustalla on tarve analyysille siitä, miten poliisin peitetoiminta ja valeostot määritellään Suomen lainsäädännössä ja miten niitä käytännössä toteutetaan. Teknologian kehittyminen ja rikollisuuden kasvava monimuotoisuus asettavat uusia haasteita viranomaisten, kuten poliisin, suorittamaan rikosten ennalta estämiseen ja selvittämiseen. Onkin tarpeen arvioida, ovatko nykyiset lainsäädännön puitteet riittäviä ja ajantasaisia, sekä miten ne toimivat yhdessä oikeusturvan ja turvallisuuden vaatimusten kanssa.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tarkastella poliisin peitetoiminnan ja valeostojen sääntelyä ja käytäntöjä Suomen lainsäädännössä ja ymmärtää poliisin rooli ja toimivaltuus edellä mainittujen pakkokeinojen käytössä. Erityisesti tutkimuksessa keskitytään siihen, miten nämä pakkokeinot ovat lainsäädännöllisesti määritellyjä ja mitkä ovat niiden oikeudelliset perusteet. Samalla analysoidaan käytäntöjä ja päätöksentekoa, jotka liittyvät näiden keinojen käyttöön, sekä käsitellään niihin liittyviä mahdollisia haasteita. Tutkimus pyrkii tuomaan esiin, millaisia nykyiset lainsäädännön ja käytäntöjen puitteet

ovat ja samalla reflektoidaan, miten niillä pystytään vastaamaan nyky maailman haasteisiin ja voitaisiinko jonkinlaisia parannuksia tehdä, jotta oikeusturva ja turvallisuus toteutuisivat paremmin. Teknologian kehitys on ottanut harppauksia viime vuosikymmeninä ja vastaavasti rikollisuus on monimuotoistunut, joten poliisin peitetoiminnan ja valeostojen tulisi pystyä vastaamaan näihin muutostrendeihin ja joitain muutoksia onkin tehty 2000-luvun puolella salaisiin tiedonhankintakeinoihin liittyvään lainsäädäntöön.

1.2 Tutkimusmenetelmä ja kysymysasettelu

Tutkimusmenetelmä tässä opinnäytetyössä on kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Yksi kirjallisuuskatsauksen perusteluista on se, että kirjallisuuskatsauksella voidaan rakentaa kokonaiskuvaa tietystä asiakokonaisuudesta (Salminen 2011, 3). Menetelmäksi valikoitui oikeusdogmaattisen eli lainopillisen tutkimuksen ja kirjallisuuskatsauksen väliltä kirjallisuuskatsaus. Oikeusdogmaattisen tutkimuksen tarkoitus on tulkita ja systematisoida voimassa olevaa oikeutta (Aarnio 1989, 48). Lainopillinen tutkimus tutkii voimassa olevaa oikeutta ja sitä, mikä merkitys laista ja oikeuslähteistä löytyvällä materiaalilla on (Hirvonen 2011, 23.) Kirjallisuuskatsaus tarjoaa taas joustavuutta analysoida mm. näiden pakkokeinojen käytön eettisiä ja käytännöllisiä kysymyksiä sekä mahdollistaa eri näkökulmien, kuten oikeusturvan ja pakkokeinojen laillisuuden vertailun vapaammin.

Tutkimuskysymykset jakautuvat yhteen pääkysymykseen ja kahteen alakysymykseen. Pääkysymys on ” Miten poliisin peitetoiminta ja valeostot määritellään Suomen lainsäädännössä?”. Vastaamalla tähän kysymykseen, pyrin keräämään kokonaiskuvan siitä, mitä peitetoiminta ja valeosto ovat Suomessa poliisin tekeminä.

Kaksi alakysymystä ovat seuraavanlaiset:

- 1) Millaisia edellytyksiä peitetoiminnan ja valeostojen toimittamiseksi on laissa säädetty?
- 2) Millaisia käytäntöjä ja päätöksentekoa peitetoimintaan ja valeostoihin liittyy?

Alakysymyksillä pyritään avaamaan tarkemmin peitetoimintaa ja valeostoa koskevaa lainsäädäntöä. Teoriaosuudessa nostetaan esiin muutamia käytännön esimerkkejä, jotta lain säädökset olisivat helpommin hahmotettavissa. Lisäksi käytännön case-esimerkit tarjoavat lukijalle mahdollisuuden arvioida peitetoiminnan ja valeoston käytännön toteutusta Suomessa.

Tämä tutkimus on ajankohtainen, sillä se tarjoaa tietoa ja näkökulmia, jotka voivat vaikuttaa poliisitoiminnan kehittämiseen esitutkintaan ja salaisten pakkokeinojen käyttämiseen liittyen. Ymmärtämällä paremmin peitetoiminnan ja valeostojen sääntelyä ja käytäntöjä, voitaisiin kehittää entistä tehokkaampia ja oikeudenmukaisempia toimintatapoja rikollisuuden torjunnassa ja salaisten pakkokeinojen käytössä.

1.3 Tutkimuksen rakenne

Johdannon jälkeisessä toisessa luvussa käsittelem yleisestä oikeudellista viitekehystä, johon poliisin salaiset pakkokeinot peitetoiminta ja valeosto liittyvät. Pakkokeinolain (806/2011) ja Poliisilain (872/2011) yleiset periaatteet sekä Esitutkintalaki (805/2011) luovat yhdessä Perustuslain (731/1999) kanssa lainsäädännöllisen viitekehysten, jossa poliisi toimii käyttäessään salaisia pakkokeinoja.

Kolmannessa ja neljännessä luvussa käsittelem itse peitetoimintaa ja valeostoa sekä niiden edellytyksiä, käytäntöjä ja päätöksentekoa niin kuin se on pakkokeinolaissa säädetty. Viidennessä luvussa perehdyn case-esimerkkien kautta peitetoimintaan ja valeostoihin syvemmin. Case-esimerkkien tarkoituksena on tuoda esiin peitetoiminnan ja valeoston käytännön sovelluksia. Tarkoituksena ei ole syventyä yksittäisten tapausten lainsäädännölliseen arviointiin. Vastaamon tietomurron tapauksessa tehty valeosto tuo esiin valeoston merkitystä esitutkinnassa ja Ulvilan murhamysteerin tapaus huomioi oikeusturvan näkökulman salaisten pakkokeinojen, erityisesti peitetoiminnan, käytössä.

Kuudennessa luvussa käyn lävitse pakkokeinolain ja poliisilain vuonna 2011 tehtyä uudistusta, jotta nykyinen peitetoimintaa ja valeostoa koskeva lainsäädäntö olisi helpompi nähdä historiallisessa kontekstissa. Luvussa myös käsitellään vuonna 2019 säädettyä tiedustelulainsäädäntöä ja sen rajapintaa salaisiin pakkokeinoihin.

Seitsemäs luku on omaa pohdintaa ja johtopäätöksiä opinnäytetyöni aihepiiristä. Tässä luvussa on tarkoitus saada vastaus tutkielman tutkimuskysymyksiin ja saada kokoava yhteenveto käsitellyistä aiheista. Lisäksi luvussa esitetään aihepiirin mahdollisia jatkotutkimusmahdollisuuksia.

1.4 Tutkimuksen rajaus

Opinnäytetyön aihe on rajattu koskemaan poliisin salaisista pakkokeinoista peitetoimintaa ja valeostoa niiden samankaltaisen luonteen vuoksi, sillä molemmissa poliisi toimii mahdollisen peiteidentiteetin turvin. Näkökulma on poliisin toiminnassa esitutkinnassa rikosten selvittämisessä ja paljastamisessa. Opinnäytetyössä keskitytään oikeudellisiin perusteisiin, joista on säädetty tarkemmin pakkokeinolaissa ja poliisilaissa. Tarkoituksena on jättää yksittäisten pykäliden lainopillinen analyysi ja vertailu vähemmälle ja keskittyä siihen, mikä on lainsäädännön nykytila peitetoiminnan ja valeoston osalta. Tutkimus on tehty vain julkisten lähteiden pohjalta, joten poliisin taktiset ja tekniset menetelmät jäävät tutkielman ulkopuolelle.

2 VALEOSTOJEN JA PEITETOIMINNAN OIKEUDELLINEN PERUSTA

2.1 Pakkokeinolain ja poliisilain yleisistä säädöksistä

Pakkokeinolain 1 luvussa säädetään yleisistä säädöksistä, jotka koskevat kaikkia käytössä olevia pakkokeinoja, mukaan lukien salaiset pakkokeinot, joihin valeostot ja peitetoiminta sisältyvät. Poliisilain 1 luvussa säädetään kaikkea poliisitoimintaa koskevista periaatteista, jotka ovat osin samat, kuin pakkokeinolaissa mainitun yleiset säädökset. Kaikkien pakkokeinojen käytössä yleiset periaatteet ja yleiset säännökset ovat otettava huomioon (Rantaeskola ym. 2014, 27). Poliisilain ja pakkokeinolain yleisissä periaatteissa on keskeisenä erona se, että poliisilain yleiset periaatteet koskevat lähinnä kaikkia poliisiin tekemiä yksittäisiä periaatteita, kun pakkokeinolain yleiset periaatteet on säädetty pakkokeinojen käyttö mielessä. On huomioitava, että nämä eivät ole toisiaan poissulkevia ja kulkevat käsi kädessä. Kun pakkokeinoja käytetään, on noudatettava sekä pakkokeinolain, että poliisilain yleisiä periaatteita. Pakkokeinojen käyttö on usein osa laajempaa rikosten selvittämistä, paljastamista tai ennaltaehkäisyä ja vaatii pidempää päätöksenteon ketjua, kuin yksittäiset poliisin tekemät toimenpiteet. Kuitenkin kun yhtäkin pakkokeinoa käytetään, sisältyy siihen lukemattomia yksittäisiä toimenpiteitä, joihin näitä yleisiä periaatteita sovelletaan.

Suhteellisuusperiaate on pakkokeinolakiin kirjattu pakkokeinojen käyttö mielessä pitäen seuraavanlaisesti: "Pakkokeinoja saadaan käyttää vain, jos pakkokeinon käyttöä voidaan pitää puolustettavana ottaen huomioon tutkittavana olevan rikoksen törkeys, rikoksen selvittämisen tärkeys sekä rikoksesta epäillylle tai muille pakkokeinon käytöstä aiheutuva oikeuksien loukkaaminen ja muut asiaan vaikuttavat seikat" (PKL 1:2). Pakkokeinolaissa säädetään myöhemmin jokaisen pakkokeinon ja salaisen pakkokeinon kohdalla tarvittaessa tarkemmin muista yksityiskohdista ja edellytyksistä. Poliisilaissa on säädetty suhteellisuusperiaatteesta vielä yleisemmin ja se käsittelee enemmänkin poliisitoimintaa yleisesti ja yksittäisiä toimenpiteitä. Pakkokeinojen käyttö on monimutkaisempi toimenpide, joka sisältää enemmän päätöksentekoa ja hallinnollista menettelyä, kuin yksittäiset poliisin toimenpiteet. Poliisilain mukaan poliisin toimenpiteiden on oltava puolustettavia suhteessa mm. tehtävän tärkeyteen, vaarallisuuteen ja kiireellisyyteen. Tiivistettynä suhteellisuusperiaate tarkoittaa sitä, että käytettävien keinojen ja niiden aiheuttamien haittojen tulee olla järkevässä suhteessa tavoiteltuun päämäärään. (Rantaeskola ym. 2014, 28)

Poliisilaissa ja pakkokeinolaissa on säädetty molemmissa myös vähimmän haitan periaatteesta. Vähimmän haitan periaate tarkoittaa sitä, että poliisin toimenpiteillä ei kenenkään oikeuksiin saa puuttua enempää eikä kenellekään saa aiheuttaa suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi (HE 222/2010, 72). Pakkokeinolaissa on säädetty vähimmän haitan periaatteesta lähes identtisesti, mutta välttämättömyys tehtävän suorittamiseksi on muutettu käytön tarkoi-

tuksen saavuttamiseksi. Poliisilain ja pakkokeinolain välillä nousee esiin pieni näkökulmaero: poliisilaissa keskitytään tehtävän hoitamiseen ja pakkokeinolaissa pakkokeinon käytön tarkoituksen saavuttamiseen (Rantaeskola 2011, 32). Lisäksi pakkokeinolaissa on säädetty, että pakkokeinon käytöllä ei saa aiheuttaa kenellekään tarpeettomasti vahinkoa tai haittaa (PKL 1:3).

Pitkään Suomessa oli tilanne, jossa poliisi käytti peitetoimintaa ja valeostoa yleistoimivaltansa nojalla. Koska sääntely oli puutteellista, näiden menetelmien käyttöä ei juuri arvioitu tuomioistuimissa. Kuitenkin poliisitoiminnan kehittyessä ja ajan myötä, oli väistämätöntä, että tämä avoin oikeustila joutuisi jossain vaiheessa oikeudelliseen tarkasteluun. (Vilpponen, E. 2020, 16.)

2.2 Poliisin toimivalta esitutkinnassa

Rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen kuuluvat rikostorjunnan tehtäväkenttään, jota sääntelevät esitutkintalaki ja pakkokeinolaki. Pakkokeinojen käyttö liittyy erityisesti rikosten paljastamiseen ja selvittämiseen. (Rantaeskola 2014, 28.)

Rikosten paljastaminen määritellään poliisilain 5 luvun 1 §:n 3 momentissa. Tällä tarkoitetaan poliisin toimenpiteitä, joiden avulla pyritään tuomaan esille niitä tietoja, jotka ovat välittömästi relevantteja esitutkinnan aloittamiseksi jo tehdystä, meneillään olevasta tai suunnitteilla olevasta rikoksesta. Näihin tietoihin voi sisältyä muun muassa tekijän henkilöllisyys, teon ajankohta ja paikka, sekä rikoksen tunnusmerkistöön liittyvät yksityiskohdat. Rikosten paljastaminen sijoittuu rikosten estämisen ja selvittämisen väliin, sillä se ei täytä kaikkia esitutkinnan aloittamisen edellytyksiä, mutta toisaalta rikos oletetaan jo tapahtuneeksi, toisin kuin rikosten estämisessä, jossa pyritään puuttumaan rikokseen ennen sen toteutumista (Ahonen J. 2016, 36).

Rikosten paljastamisen merkitys korostuu peitetoiminnan ja valeostojen yhteydessä, joissa poliisi pyrkii hankkimaan todisteita rikoksista, joita ei ole vielä julkisesti havaittu tai tutkittu. Esimerkiksi valeoston avulla poliisi voi yrittää saada huumekauppiaalta huumeita ostamalla todisteita rikoksen tapahtumisesta, jotta voidaan myöhemmin käynnistää esitutkinta. Tällaisessa tilanteessa rikoksen paljastaminen on olennainen osa poliisin toimintaa, sillä se toimii siltana rikoksen estämisen ja selvittämisen välillä, mahdollistaen tehokkaamman puuttumisen rikolliseen toimintaan. (Ahonen J. 2016, 33.)

Rikosten selvittäminen tarkoittaa niitä toimenpiteitä, joihin ryhdytään sen jälkeen, kun esitutkintakynnyks on ylittynyt eli kun esitutkintaviranomaisella on syytä epäillä, että rikos on tehty. Esitutkinnan tarkoituksena on selvittää epäilty rikos, sen olosuhteet, vahingot, saatu hyöty, osalliset, sekä muut seikat, jotka ovat tarpeen syyteharkintaa ja rikoksen takia määrättävää seuraamusta varten. Esitutkinta on olennainen osa rikosprosessia, jonka keskeinen tehtävä on toteuttaa aineellinen rikosoikeus ja rikosvastuu. Rikosten selvittämisessä käytetään pakkokeinoja, kuten kotietsintää ja henkilökohtaisen vapauden rajoittamista, jotka puuttuvat kansalaisten perus- ja ihmisoikeuksiin. Nämä pakkokeinot

ovat tarkasti säänneltyjä, jotta ne eivät riko yksilön perusoikeuksia mielivaltaisesti. Perustuslain 22 § velvoittaa valtiovaltaa turvaamaan perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen, ja yksi keinoista on rikos-oikeuden kriminalisoinnit, jotka suojaavat yksilön oikeuksia. (Ahonen J. 2016, 34.)

2.3 Salaisten pakkokeinojen yleiset edellytykset

Pakkokeinolain säädökset luovat kehyksen peitetoiminnan ja valeostojen käyttöön rikostutkinnassa, ja niiden keskeinen tavoite on varmistaa, että näitä salaisia pakkokeinoja käytetään vain silloin, kun niiden käyttö on välttämätöntä ja oikeudenmukaista. Pakkokeinolain 10 luvun 1 §:ssä määritellään kattavasti, mitä keinoja voidaan käyttää ja millä edellytyksillä, peitetoiminta ja valeostot mukaan lukien. Tämä pykälä salaisten pakkokeinojen soveltamisalasta korostaa, että nämä pakkokeinot ovat osa laajaa viranomaisten salaisten pakkokeinojen valikoimaa, joka sisältää myös muita salaisia tiedonhankintamenetelmiä, kuten telekuuntelua ja teknistä tarkkailua. On huomioitavaa, että salaiset pakkokeinot eivät kuulu vain poliisin työkalupakkiin, vaan myös Tullin ja Rajavartiolaitoksen viranomaiset voivat hyödyntää niitä tietyin edellytyksin, jotka ovat aina laissa erikseen määrätty. (PKL 10:1).

Salaisten pakkokeinojen käyttöä ohjaavat tietyt yleiset edellytykset, jotka on määritelty pakkokeino-laissa (PKL 10:2). Näiden edellytysten tarkoituksena on varmistaa, että salaisten pakkokeinojen käyttöä harkitaan huolellisesti ja perustellusti. Ensimmäinen keskeinen vaatimus on se, että toimenpiteestä voidaan kohtuudella odottaa saatavan rikoksen selvittämisessä tarvittavia tietoja. Tämän lisäksi, jokaiselle salaiselle pakkokeinolle on asetettu erityiset edellytykset, joiden täyttyminen on välttämätöntä pakkokeinon käytön sallimiseksi. Pakkokeinon käytön on myös oltava välttämätöntä rikoksen ratkaisemiseksi, mikä korostaa sen käytön viimesijaisuutta. Lisäksi säädetään, että jos pakkokeinon käyttö ei enää palvele tarkoitustaan tai sen edellytykset lakkaavat täyttymästä, käyttö on lopetettava ennen sille asetetun määräajan päättymistä. Näin ollen salaisten pakkokeinojen edellytyksiä koskeva säätely on kolmiportainen. (Huhtamäki 2021, 23.)

Esitutkintaviranomaisen oikeus käyttää salaisia pakkokeinoja, kuten peitetoimintaa ja valeostoja, rajoittuu pääosin poliisiin. Poikkeuksena ovat rajavartio-, tull- ja sotilasviranomaiset, joiden oikeudet on määritelty erikseen laissa. (Rantaeskola 2014, 27). Esimerkiksi Tulli voi käyttää peitetoimintaa, valeostoja ja tietolähteen ohjattua käyttöä tullirikosten esitutkinnassa, mutta nämä toimenpiteet suoritetaan pääasiassa poliisin toimesta Tullin pyynnöstä (PKL 10:1). Keskusrikospoliisin päällikkö voi kuitenkin erikseen päättää, että tietoverkoissa toteutettavat peitetoiminta ja valeostot voidaan suorittaa myös erityisesti koulutettujen tullirikostorjunnan asiantuntijoiden toimesta (PKL 10:15).

Pakkokeinolain 10 luvun 2 § asettaa tiukkoja vaatimuksia salaisen pakkokeinon käytölle. Yleisenä edellytyksenä on, että pakkokeinojen käyttöön on olemassa perusteltu oletus niiden tarjoavan rikoksen selvittämisessä tarvittavia tietoja. Pakkokeinojen käytön kanssa yleisesti on esitutkintakynnyksen

ylityttävä (Rantaeskola 2019, 281). Tämä tarkoittaa, että peitetoiminnan ja valeostojen käytölle on oltava erityisen painavat syyt, ja niiden käyttöä on arvioitava tarkasti tapauskohtaisesti. Lain mukaan peitetoiminta ja valeostot saadaan käyttää vain, jos niiden oletetaan olevan erittäin tärkeässä roolissa rikoksen selvittämisessä. Tämä korostaa sitä, että nämä keinot eivät ole ensisijaisia tiedonhankintamenetelmiä, vaan niitä käytetään vain erityisissä ja kiireellisissä tilanteissa (PKL 10:2).

Pakkokeinolain säädökset varmistavat myös, että salaisen pakkokeinon käyttö tulisi olla välttämätöntä ja että sen käyttö lopetetaan, kun sen tavoitteet on saavutettu tai edellytykset eivät enää täyty. Tämä korostaa tarvetta jatkuvalle arvioinnille ja valvonnalle, jotta varmistetaan, että peitetoimintaa ja valeostoja ei käytetä tarpeettomasti tai kohtuuttomasti. Tällaiset säännökset suojaavat yksilön oikeuksia ja varmistavat, että pakkokeinoja käytetään vain silloin, kun se on aivan välttämätöntä rikoksen selvittämiseksi. (Rantaeskola 2014, 28).

Salaisia pakkokeinoja tulisi pitää viimeisenä keinona kaikista pakkokeinoista, sillä salaisten pakkokeinojen kohteella tulisi olla oikeus luottaa siihen, että esimerkiksi perus- ja ihmisoikeuksissa turvattua viestinnän suojaa ei loukattaisi (Huhtamäki 2021, 20). Peitetoiminnan ja valeostojen sääntely pakkokeinolain mukaan on tiukkaa, koska niiden luonteeseen liittyy merkittävä salassapito ja mahdollisuus yksilön oikeuksien rajoittamiseen. (Ahonen J. 2016, 34.) Lain säädökset ovat suunniteltu suojaamaan kansalaisten perusoikeuksia samalla, kun ne antavat viranomaisille tarvittavat välineet rikollisuuden torjumiseksi. Tämä tasapaino on olennaista, jotta varmistetaan, että peitetoiminta ja valeostot voivat palvella rikostutkimuksen tarpeita ilman, että ne vaarantavat oikeudenmukaisuutta tai yksilön vapauksia. (Rantaeskola 2014, 34).

2.4 Perusoikeuksista ja yksityisyydensuojasta

Perustuslain 2 luvussa on säädetty yksilön perusoikeuksista, kuten liikkumisvapaudesta, oikeusturvasta ja yksityiselämän suojasta. Kotimaisten säädösten osalta perustuslaki on säädösten hierarkiassa ylimpänä (Eduskunta, n.d.). Eli esimerkiksi poliisin kohdistuessa salaisia pakkokeinoja, kuten peitetoimintaan rikoksesta epäiltyyn, on rikoksesta epäillylläkin aina perustuslain turvaamat perusoikeudet, ellei niitä ole erikseen laissa määrätty rajoitettavaksi. Kuitenkin esimerkiksi perustuslain 10 §:ssä säädetystä yksityiselämän suojasta voidaan pykälän mukaan poiketa, jos sen on yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkimiseksi välttämätöntä. (PL 2:10). Tämän lisäksi perustuslain 2 luvun 22 §:ssä luvussa säädetään: ”Julkisen vallan on turvatta perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.”

Perustuslaissa on säädetty 10 §:ssä yksityiselämän suojasta. Pykälän mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Hallituksen esityksessä (309/1993) yksityisyyden suojalla tar-

koitetaan jokaisen oikeutta elää omaa elämäänsä ilman, kenenkään siihen mielivaltaisesti puuttumatta. Myöskään viranomaiset eivät saa oikeudettomasti tai mielivaltaisesti puuttua kenenkään elämään.

Yksityiselämän käsitettä ei ole määritelty tarkasti, vaan sitä voidaan pitää yleisterminä, joka viittaa henkilön henkilökohtaiseen elämänpiiriin. Tähän piiriin kuuluu muun muassa oikeus vapaasti luoda ja ylläpitää suhteita muihin ihmisiin sekä ympäristöön, samoin kuin oikeus päättää omasta itsestään ja ruumiistaan. Lisäksi yksityiselämä kattaa usein perhe-elämän suojan, kuten kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa on todettu. Koska yksityiselämä on laaja käsite, se sisältää usein myös kotirauhan ja viestinnän luottamuksellisuuden suojan, mutta kattaa lisäksi sellaisia asioita, joita nämä oikeudet eivät yksin suojaa. Esimerkiksi henkilön sijaintitiedot ovat tällaisia tietoja salaisten tiedonhankinta- ja pakkokeinojen yhteydessä. (Forss 2019, 40).

3 PEITETOIMINTA

3.1 Peitetoiminnan edellytykset

Pakkokeinolain 10 luvun 27 §:ssä määritellään peitetoiminta seuraavanlaisesti: "Peitetoiminnalla tarkoitetaan tiettyyn henkilöön tai hänen toimintaansa kohdistuvaa suunnitelmallista tiedonhankintaa käyttämällä soluttautumista, jossa tiedonhankinnan edellyttämän luottamuksen hankkimiseksi tai tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi käytetään vääriä, harhauttavia tai peiteltäviä tietoja tai rekisterimerkintöjä taikka valmistetaan tai käytetään vääriä asiakirjoja." Käytännössä tämä voi siis tarkoittaa sitä, että poliisi soluttautuu rikollisorganisaatioon paljastaakseen esimerkiksi huumeaineiden maahantuontia. Jotta soluttautuminen olisi uskottavaa, eikä vaarantaisi peitetoiminnan tarkoitusta, käytetään apuna esimerkiksi vääriä henkilötietoja, sillä peitetoiminnan tavoitteen saavuttamisen kannalta on tärkeää, peitetoimintaa suorittava poliisimies saavuttaa rikollisryhmän luottamuksen (Oikeusministeriö 2009, 609.)

Lisäksi, kun peitetoimintaa kohdistetaan rikolliseen toimintaan, on huomioitava, että sen on oltava tarpeellista muissa kuin tapon, murhan tai surman tapauksissa. Erityisesti edellytetään, että tiedonhankinta on tarpeellinen rikollisen toiminnan suunnitelmallisuuden, järjestäytyneisyyden, ammattimaisuuden tai ennakoitavissa olevan jatkuvuuden tai toistuvuuden vuoksi. Esimerkiksi, jos poliisi tutkii laajaa ja ammattimaista huumeidenjakelun verkostoa, jossa rikolliset toimivat säännöllisesti ja organisoidusti, peitetoimintaa voidaan käyttää, koska toiminnan jatkuvuus ja järjestäytyneisyys tekevät tiedonhankinnasta välttämätöntä. Samoin, jos on havaittu, että rikolliset ovat muodostaneet pysyvän järjestäytyneen ryhmän, joka toistuvasti syyllistyy vakaviin talousrikoksiin, peitetoiminta voi olla tarpeen rikollisten toimintamallin paljastamiseksi ja estämiseksi. (PKL 10:27.)

Peitetoiminnan käyttö voi siis olla perusteltua silloin, kun rikollinen toiminta on laajaa, jatkuvaa ja ammattimaista, ja kun sen selvittäminen vaatii erityisiä tiedonhankintamenetelmiä. Esimerkiksi, jos epäillään, että järjestäytyneet rikollisryhmät ovat kehittäneet monimutkaisia talousrikollisuuden keinoja, peitetoiminta voi paljastaa ryhmän sisäiset toiminta- ja taloudelliset suhteet, jotka eivät muuten olisi saavutettavissa. Tämä edellyttää kuitenkin, että tiedonhankinnan on oltava suunnitelmallista ja perusteellista, jotta se voi tehokkaasti estää rikollisuuden toistuvuutta ja laajentumista.

3.2 Rikoksenteekiello

Pakkokeinolain 10 luvun 28 §:n mukaan poliisimies ei saa itse syyllistyä rikokseen tai yllyttää muita rikokseen. Tämä periaate on siinä mielessä olennainen, jotta peitetoiminta ei itsessään johda uusiin rikoksiin tai lisää laittomuutta tai muutenkaan vaaranna poliisin imagoa. On kuitenkin tilanteita, joissa poikkeukset ovat mahdollisia. Tietyissä tapauksissa, joissa peitetoiminnan tavoitteiden saavuttaminen tai tiedonhankinnan paljastumisen estäminen on välttämätöntä, poliisimies voi tehdä lieviä rikkomuksia. Tällaisia voivat olla esimerkiksi järjestysrikkomukset tai liikenne-rikkomukset, joista rangaistuksena on rikesakko tai liikennevirhemaksu (PoL 5:29). Näissä tilanteissa poliisimiehen harkintaan jää, ovatko teot välttämättömiä ja perusteltavissa peitetoiminnan tarkoituksen kannalta.

Peitetoiminnan onnistuminen voi edellyttää, että poliisimies pystyy sulautumaan kohdeyhteisönsä ja luomaan luottamusta, mikä voi vaatia tiettyjen sosiaalisten normien rikkomista. Esimerkiksi tietyissä tilanteissa poliisimiehen voi olla tarpeen osallistua tapahtumiin tai tilanteisiin, jotka normaalisti olisivat lainvastaisia. Tällöin on tärkeää, että tehdyt rikkomukset ovat vähäisiä ja välttämättömiä peitetoiminnan onnistumisen kannalta, kuten liikennesääntöjen lievä rikkomus tai osallistuminen laillisuudeltaan epäselviin tapahtumiin. Näiden tekojen on kuitenkin aina oltava tarkkaan harkittuja ja perusteltuja, jotta peitetoiminta säilyttää sekä lainmukaisuutensa että eettisyytensä.

Peitetoimintaa suorittavan poliisimiehen on myös varmistettava, että tehdyt lievät rikkomukset eivät vaaranna yleistä turvallisuutta tai johda suurempiin rikkomuksiin. Tämä edellyttää poliisimieheltä korkeaa ammattitaitoa, kykyä tehdä nopeita ratkaisuja sekä jatkuvaa tilanteiden arviointia. Peitetoiminnan tavoitteena on rikosten estäminen ja selvittäminen, joten kaikessa toiminnassa tulisi ottaa tämä huomioon. Peitetoimintaa suorittava poliisimies voi olla vain erityiskoulutuksen saanut henkilö (HE 34/1999).

3.3 Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan ja valvottuun läpilaskuun osallistuminen

Pakkokeinolain 10 luvun 28 §:n 1 momentissa on säädetty, että peitetoimintaa suorittava poliisimies ei saa tehdä rikoksia eikä aloittaa niiden tekemiseen. Tähän löytyy poikkeus pakkokeinolain 29 §:stä, jonka mukaan "peitetoimintaa suorittava poliisimies saa osallistuessaan järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan hankkia toimitiloja tai kulku- tai muita sellaisia välineitä, kuljettaa henkilöitä, esineitä

tai aineita, hoitaa taloudellisia asioita taikka avustaa rikollisryhmää muilla näihin rinnastettavilla tavoilla, jos erittäin pätevin perustein voidaan olettaa, että:

1) toimenpide tehdään ilman hänen myötävaikutustaankin;

2) poliisimiehen toiminta ei aiheuta vaaraa tai vahinkoa kenenkään hengelle, terveydelle tai vapaudelle taikka merkittävää vaaraa tai vahinkoa omaisuudelle; ja

3) avustaminen edistää merkittävästi peitetoiminnan tavoitteen saavuttamista.”

Lain luvun 1 momentin 1 kohdan vaatimus siitä, että toimenpide tehtäisiin ilman hänen myötävaikutustaan viittaa siihen, että jokin rikollinen tai lainvastainen toimenpide tapahtuisi joka tapauksessa, osallistui peitetoimintaa suorittava poliisimies siihen tai ei.

2 kohdassa on myös edellytys, että poliisimiehen toiminta ei saa aiheuttaa vaaraa tai vahinkoa hengelle, terveydelle tai vapaudelle. Tämä sulkee pois muun muassa väkivaltarikokset kuten pahoinpitelyt ja vapauden kohdistuvat rikokset. Lisäksi toiminta ei saa aiheuttaa merkittävää vaaraa tai vahinkoa omaisuudelle. Tässä huomionarvoista on se, että kyseessä on merkittävä vaara tai vahinko, joten esimerkiksi lievemmät omaisuusrikokset ovat lain silmissä mahdollista tehdä peitetoimintaa suorittavan poliisimiehen toimesta ilman, että se olisi rangaistavaa. Kaiken tämän lisäksi avustamisen pitää edistää merkittävästi peitetoiminnan tavoitteen saavuttamista. Eli mahdollisen rikollisen toiminnan, johon poliisimies osallistuu, on palveltava peitetoiminnan tavoitetta merkittävästi.

Pakkokeinolain 10 luvun 29 §:n 2 momentin mukaan ”Peitetoimintaa suorittava poliisimies saa osallistua myös valvotun läpilaskun kohteena olevaan toimitukseen”. Valvottu läpilasku tarkoittaa yleensä sitä, että poliisi seuraa rikollisten hallussa olevien tavaroiden, kuten huumeiden, kulkua niiden lopulliseen määränpäähän. Tähän osallistumisen on oltava perusteltua siten, että se edistää merkittävästi läpilaskun tavoitteen saavuttamista. Pakkokeinolain 10 luvun 41 §:ssä säädetään erikseen valvotusta läpilaskusta. On erotettava 41 §:ssä ja 29 §:ssä tarkoitettut valvottuun läpilaskuun osallistumiset. Peitetoiminnassa osallistutaan tarvittaessa itse toimitukseen tai kuljetukseen ja tavanomaisessa esitutkintaviranomaisen valvotussa läpilaskussa valvotaan kuljetusta tai ollaan puuttumatta siihen.

3.4 Peitetoimintaa koskevat esitys ja suunnitelma

Pakkokeinolain 10 luvun 30 §:n mukaan ”Peitetoimintaa koskevassa esityksessä on mainittava:

1) toimenpiteen esittäjä;

2) tiedonhankinnan kohteena oleva henkilö riittävästi yksilöitynä;

- 3) selvitettävä rikos riittävästi yksilöitynä;
- 4) peitetoiminnan tavoite;
- 5) peitetoiminnan tarpeellisuus;
- 6) muut peitetoiminnan edellytysten arviointia varten tarvittavat tiedot.”

Peitetoiminnan alkuun saattamiseksi tulee toimittaa esitys, josta ilmenee selkeästi toimenpiteen esittäjä ja siihen osallistuvat viranomaiset riittävällä tasolla yksilöitynä. Tämän lisäksi esityksen tulee sisältää tiedonhankinnan kohteena olevan henkilön riittävä yksilöinti. Riittävä yksilöinti voisi mahdollisesti tarkoittaa nimeä, osoitetta ja muita tunnistetietoja, jotta kohde voidaan tunnistaa ja peitetoimintaa kohdistaa oikein. Käytännössä kuitenkin ei ole välttämätöntä pystyä nimeämään peitetoiminnan kohdetta, sillä esitutkinnan alkuvaiheessa ei välttämättä ole täysin selvillä kuka tai ketkä rikollisjärjestöön kuuluvat ja peitetoiminnan yhtenä tavoitteena voi olla selvittää se. (HE 266/2004, 21).

Riittävä yksilöinti voi kuitenkin olla tulkinnanvaraista, sillä yksilöiminen tai ylipäättään tunnistaminen eroaa tietoverkoissa ja reaali maailmassa. Fyysiset ominaisuudet eivät esimerkiksi selviä tietoverkoissa olevista yksilötiedoista. Tietoverkoissa olevan datan perusteella voidaan tehdä myös peitetoiminnan kohteena olevista henkilöistä yksilöintiä, mutta tarkkuus ja keinot eroavat reaali maailman tilanteesta. (Forss 2019, 44).

Esityksessä on myös tarkasti määriteltävä, mikä rikos on selvityksen kohteena. Tämä rikos tulee yksilöidä riittävän tarkasti, jotta peitetoiminnan oikeutus ja laillisuus voidaan arvioida. (PKL 10:30).

Pakkokeinolain 10 luvun 30 §:ssä mainitussa esityksen vaatimuksissa on selkeästi muotoiltu niin, että sen tulee koskea yhtä henkilöä, eikä esimerkiksi rikollisryhmää. On tulkittavissa, että jokaisen rikollisryhmään osallistuvan henkilön kohdalta tulee arvioida peitetoimintaa erikseen ja mahdollisesti toimittaa oma suunnitelmansa.

3.5 Peitetoiminnasta päättäminen

Pakkokeinolain 10 luvun 31 §:ssä säädetään peitetoiminnasta päättämisestä. Sen mukaan peitetoiminnasta päättävä taho on Keskusrikospoliisin päällikkö. Jos peitetoiminta tapahtuu yksinomaan tietoverkosta, voi keskusrikospoliisin päällikön lisäksi päätöksen peitetoiminnasta tehdä myös muun poliisilaitoksen päällikkö tai muu tehtävään määrätty pidättämiseen oikeutettu virkamies, joka on erityiskoulutettu salaiseen tiedonhankintaan.

Poliisissa pidättämiseen oikeutetulla virkamiehellä tarkoitetaan vähintään komisarion tasoista poliisin virkamiestä. Myös syyttäjä katsotaan pidättämiseen oikeutetuksi virkamieheksi. (PKL 2:9).

Pakkokeinolain 10 luvun 31 §:n kolmannen momentin mukaan päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen esittäjä;
- 2) peitetoiminnan toteuttava poliisiyksikkö ja peitetoiminnan toteuttamisesta vastaava poliisimies;
- 3) tunnistetiedot peitetoiminnan suorittavista poliisimiehistä;
- 4) epäilty rikos;
- 5) peitetoiminnan kohteena oleva rikoksesta epäilty;
- 6) tosiseikat, joihin rikosepäily ja peitetoiminnan edellytykset perustuvat;
- 7) peitetoiminnan tavoite ja toteuttamissuunnitelma;
- 8) päätöksen voimassaoloaika;
- 9) voidaanko peitetoiminnassa tehdä 29 §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä, ja toimenpiteiden perusteena olevat tosiseikat sekä mahdolliset peitetoiminnan rajoitukset ja ehdot.

Peitetoimintaa koskeva päätös on tehtävä kirjallisesti ja se on voimassa enintään kuusi kuukautta kerrallaan. Tämän lisäksi pakkokeinolain 10 luvun 32 §:ssä säädetään, että peitetoiminnasta päättäneen poliisimiehen tulee saattaa tuomioistuimen ratkaistavaksi, ovatko peitetoiminnan edellytykset olemassa.

3.6 Peitetoiminnan laajentaminen

Pakkokeinolain 10 luvun 33 § on viimeinen varsinaisesti peitetoimintaa säätelevä pykälä ja se käsittelee peitetoiminnan laajentamista. Jos peitetoiminnan aikana ilmenee, että sen kohteena oleva henkilö on mahdollisesti syyllistynyt myös johonkin toiseen rikokseen, joka liittyy välittömästi alkuperäiseen tutkittavaan tekoon ja kuuluu 27 §:n 2 momentin soveltamisalaan, poliisimies saa laajentaa peitetoiminnan kattamaan tämän uuden rikoksen selvittämisen. Tällainen peitetoiminnan laajentaminen tulee kuitenkin alistaa ilman aiheetonta viivytystä, viimeistään kolmen vuorokauden kuluessa tiedonhankinnan alkamisesta peitetoiminnasta päättäneen poliisimiehen arvioitavaksi ja hyväksyttäväksi. (PKL 10:33).

Mikäli peitetoiminnan aikana käy ilmi, että on syytä epäillä jonkun muun henkilön kuin alkuperäisen kohteen syyllistyneen 27 §:n 2 momentissa mainittuun rikokseen, poliisimies voi laajentaa peitetoiminnan käsittämää myös tämän uuden epäillyn toiminnan selvittämisen. Tämä peitetoiminnan laajennus on kuitenkin vielä vietävä tuomioistuimen käsiteltäväksi ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen vuorokauden kuluessa tiedonhankinnan aloittamisesta, jotta tuomioistuin voi arvioida, täyttyvätkö peitetoiminnan edellytykset tässä tapauksessa. Pelkästään tietoverkossa suoritettavan peitetoiminnan osalta laajentaminen on kuitenkin saatettava peitetoiminnasta päättäneen poliisimiehen ratkaistavaksi saman aikarajan puitteissa, eli ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen vuorokauden kuluttua tiedonhankinnan alkamisesta. (PKL 10:33).

4 VALEOSTO

4.1 Valeoston edellytykset

Pakkokeinolain 10 luvun 34 §:n 1. momentissa määritellään valeosto seuraavalla tavalla: Valeosto on poliisin tekemä esineen, aineen, omaisuuden tai palvelun ostotarjous tai osto, jonka tavoitteena on saada haltuun tai löytää:

- 1) todiste rikosasiassa
- 2) rikoksella saatu hyöty

tai

- 3) esine, aine tai omaisuus
  - a. joka on rikoksella joltakulta viety
  - b. jonka tuomioistuin voi julistaa menetetyksi
  - c. jonka avulla voidaan muuten saada selvitystä rikosasiassa

Pakkokeinolain 10 luvun 34 §:n 1. momentissa säädetään, että muun kuin näyte-erän ostaminen edellyttää, että ostaminen on välttämätöntä valeoston toteuttamiseksi. Valeosto on lain mukaan mahdollista tehdä, jos on olemassa rikosepäily rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus vähintään kaksi vuotta vankeutta, taikka rikos on varkaus tai kätkemisrikos. Varkauden ja kätkemisrikoksen osalta on myös oltava todennäköistä, että valeoston toteuttamisella saavutettaisiin jokin 1 momentissa mainittu tavoite, kuten saataisiin haltuun rikoksella viety omaisuus.

Vain sellainen tiedonhankinta on sallittua, joka on välttämätöntä valeoston toteuttamiseksi ja se on toteutettava niin, että valeosto ei saisi ketään toteuttamaan rikosta, jota hän ei muuten ilman valeostoa tekisi (PKL 10:34). Esimerkiksi poliisi ei saa kannustaa ketään esimerkiksi varkauteen valeoston

edellytysten täyttymiseksi, vaan edellytykset tulee täytyä ilman poliisin myötävaikuttamista. Myös valeosto voidaan toteuttaa asunnossa ainoastaan, jos asuntoon sisäänkäynti tai siellä oleskelu tapahtuu asuntoa käyttävän aktiivisella myötävaikutuksella (PKL 10:34). Eli valeosto on mahdollista toteuttaa näillä ehdoilla ilman pakkokeinolaissa säädettyä kotietsintämääräystäkin.

Poliisilain 5 luvun 35 §:n 1. momentissa valeosto määritellään tyypistetympin näin: "Valeostolla tarkoitetaan poliisin tekemää esineen, aineen, omaisuuden tai palvelun ostotarjousta tai ostoa, jonka tavoitteena on rikoksen estämiseksi saada poliisin haltuun tai löytää estettävään rikokseen liittyvä esine, aine tai omaisuus. Nostaisin esiin poliisilaissa mainitun "rikoksen estämiseksi" edellytyksen, joka eroaa pakkokeinolaissa säädettyistä edellytyksistä. Poliisilakiperusteinen valeosto näyttäisi kattavan vain sellaiset tilanteet, joissa tavoitteena on rikoksen estäminen. Pakkokeinolaissa valeostolla on kevyemmät edellytykset, vaikkakin tarkasti määritellyt.

4.2 Valeostosta päättäminen

Valeostosta päättää keskusrikospoliisin päällikkö. Lisäksi jos kyse on yksinomaan yleisön saataville toimitetusta myyntitarjouksesta tehtävästä valeostosta, voi päätöksen tehdä salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu virkamies. Valeostoa koskeva päätös on voimassa enintään kaksi kuukautta kerrallaan. (PKL 10:36). Yleisön saataville toimitettu myyntitarjous voi olla esimerkiksi anastetuksi ilmoitettu polkupyörä Tori.fi -palvelussa.

Pakkokeinolain 10 luvun 35 §:n 3 momentin mukaan valeoston päätöksessä on mainittava:

- 1) epäilty rikos;
- 2) valeoston kohteena oleva epäilty tai muu henkilö;
- 3) tosiseikat, joihin rikosepäily ja valeoston edellytykset perustuvat;
- 4) valeoston kohteena oleva esine, aine, omaisuus tai palvelu;
- 5) valeoston tarkoitus
- 6) luvan voimassaoloaika;
- 7) valeoston suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu virkamies;
- 8) mahdolliset valeoston rajoitukset ja ehdot.

Lisäksi valeostosta ja sen toteuttamisesta on laadittava suunnitelma, jos se on tarpeen toiminnan laajuuden tai muun syyn vuoksi. Jos olosuhteet jotenkin muuttuvat, valeoston toteuttamista koskevaa suunnitelmaa on tarvittaessa tarkistettava. (PKL 10:36).

4.3 Valeoston toteuttamista koskeva päätös

Pakkokeinolain 10 luvun 35 §:n mukaan valeoston toteuttamisesta tehtävä päätös on laadittava kirjallisesti. Päätöksen voi tehdä vain valeoston suunnitteluun ja salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu virkamies.

Kirjallisessa päätöksessä tulee mainita seuraavat tiedot:

- 1) Valeostosta päättäneen poliisimiehen nimi sekä päätöksen antamispäivämäärä ja päätöksen sisältö.
- 2) Poliisilaitos tai yksikkö, joka vastaa valeoston toteuttamisesta.
- 3) Valeoston suorittavien poliisimiehen tunnistetiedot.
- 4) Selvitys siitä, miten on varmistettu, ettei valeosto johda siihen, että sen kohteena oleva tai muu henkilö tekisi rikosta, jota hän ei muuten olisi tehnyt.
- 5) Mahdolliset valeostolle asetetut rajoitukset ja ehdot.

Kuvitellaan tilanne, jossa poliisi B on saanut tehtäväkseen suunnitella valeoston liittyen huumausainerikokseen. B: on laadittava kirjallinen päätös, jossa ilmoitetaan, että valeostosta vastaa tietty poliisilaitos, mainitaan valeostosta vastaavat poliisit riittävin tunnistetiedoin, ja annetaan selvitys siitä, miten on varmistettu, ettei valeosto aiheuta rikoksen tekemistä henkilöltä, joka ei olisi sitä muuten tehnyt. Jos tilanne on kiireellinen eikä päätöksen laatiminen kirjallisesti ennen valeostoa ole mahdollista, se on laadittava heti valeoston jälkeen. Tilanne voi olla kiireellinen esimerkiksi potentiaalisen ostajan ollessa tavoitettavissa vain rajoitetun ajan. Päätöstä voidaan lisäksi muuttaa, jos olosuhteet muuttuvat.

4.4 Poliisimiehen turvaaminen peitetoiminnassa ja valeostossa

Pidättämiseen oikeutettu virkamies voi päättää, että peiteltyä tiedonhankintaa, peitetoimintaa tai valeostoksia suorittavan poliisin on varustettava teknisellä laitteella, joka mahdollistaa kuuntelun ja katselun, jos tällainen varustaminen on tarpeen hänen turvallisuutensa takaamiseksi. Kuuntelu- ja katselutallenteet on poistettava heti, kun niiden käyttö ei ole enää tarpeellista poliisin suojaamiseksi. Jos tallenteita kuitenkin tarvitaan oikeusturvaan liittyvistä syistä, ne voidaan säilyttää ja käyttää tähän tarkoitukseen. Tallenteet on kuitenkin hävitettävä, kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai käsittely on lopetettu. Jos peitelty tiedonhankinta tapahtuu tietoverkossa ja siihen liittyy Rajavartiolaitoksen toimivaltaan kuuluva rikos, rajavartiomiehen suojaamisessa sovelletaan rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 60 §:ää. (PKL 10:38).

Toimenpiteenä poliisimiehen turvaaminen peitetoiminnassa voi esimerkiksi käytännössä lähteä siitä, että pidättämiseen oikeutettu virkamies arvioi, että peitetoimintaoperaatioon osallistuvan poliisimiehen henki tai terveys saattaa vaarantua operaation aikana. Näin ollen poliisimies voidaan varustaa

teknisellä laitteella, jolla varmistetaan mahdollisesti tarvittavat turvaamistoimenpiteet. Tekninen laite voi olla esimerkiksi pienikokoinen kamera tai mikrofoni. Näin voidaan varmistaa, että peitehenkilö voi raportoida tilanteen kehittymisestä ja saada tarvittavaa suojaa.

5 CASE ESIMERKIT

5.1 Vastaamo (valeosto)

Suomessa paljon uutisoidussa Vastaamon tietomurron tapauksessa poliisi käytti valeostoa jäljittämiseen kiristäjän rahavirtoja. Aleksanteri Kivimäen epäiltiin murtautuneen Vastaamon tietojärjestelmään marraskuussa 2018, joko yksin tai yhdessä tuntemattomiksi jääneiden henkilöiden kanssa. Hän sai haltuunsa potilastietokannan, joka sisälsi 33 000 ihmisen henkilötietoja. Syksyllä 2020 Kivimäen epäiltiin alkaneen levittää potilastietoja ja aloittaneen kiristää niillä. Kivimäki lähetti Vastaamolle sähköpostiviestin vaatien 40 bitcoinin, eli noin 366 000 euron, maksua. Maksua vaadittiin vastineeksi siitä, että potilaiden tietoja ei julkaistaisi. Koska yritys ei suostunut kiristäjän vaatimukseen, Kivimäki aloitti potilastietojen levittämisen lokakuun lopussa 2020. Suurin osa tiedoista levitettiin Tor-verkossa. Kivimäen epäiltiin lähettäneen myös potilastietokantaan kuuluneille henkilöille kiristysviestejä, ja osa uhreista maksoikin kiristysviesteissä vaaditun summan. Syksyllä 2020 poliisi aloitti tapauksen tutkinnan. (YLE 2024.).

Keskusrikospoliisi suoritti valeoston kiristäjän Bitcoin-osoitteeseen, mikä mahdollisti rahojen seuraamisen niiden muututtua Monero-virtuaalivaluuttaksi. Keskusrikospoliisi käytti Kivimäen kontaktoimiseen nimimerkkiä "WilliamFIN". Tämä valeosto paljasti, että rahat päätyivät pankkitilille, joka kuului rikoksesta epäiltyyn Aleksanteri Kivimäkeen. (MTV Uutiset 2024).

Valeoston jälkeen Keskusrikospoliisi seurasi kryptovaluuttamaksujen liikkeitä. Asiantuntijat laativat analyysin, jonka mukaan Vastaamon kiristäjä oli siirtänyt 0,1 bitcoinin suuruisen maksun ensin SwapLab-palveluun, jossa bitcoinit vaihdettiin moneroksi. Monerot siirrettiin sitten Binancen tilille, josta ne vaihdettiin takaisin bitcoineiksi ja siirrettiin Revolut-nettipankin tilille, joka kuului Aleksanteri Kivimäelle. (MTV Uutiset 2024). "Revolut on brittiläinen internetissä toimiva pankki, jolla on maailmanlaajuisesti yli 8 miljoonaa asiakasta" (Raha.fi).

Aleksanteri Kivimäki tuomittiin Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudessa kuuden vuoden kolmen kuukauden vankeusrangaistukseen törkeästä tietomurrosta, törkeän kiristyksen yrityksestä, törkeästä yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisestä, törkeästä kiristyksestä ja muista rikoksista. Oikeus piti erittäin todennäköisenä, että kiristäjä oli Kivimäki, ja valeosto oli merkittävä tekijä tässä arvioinnissa. (YLE 2024).

Valeoston jälkeen Kivimäki ja hänen avustajansa pyysivät lisätutkintaa virtuaalivaluuttanalyyysistä, mutta asiantuntijat havaitsivat, että varojen jäljitys oli suoritettu pääasiassa oikein. Kivimäen asiantuntija kiinnitti huomiota analyysin epävarmuuteen varojen määrän muuttumisesta siirroissa. Käräjäoikeus kuitenkin arvioi, että valeosto päätyi erittäin suurella todennäköisyydellä Kivimäen Revolut-tilille. (MTV Uutiset 2024).

Peitetoimintaan ja valeostoihin liittyvä toiminta on usein salattua, mikä voi estää tehokkaan valvonnan ja läpinäkyvyyden. Tämä salassapito voi johtaa siihen, että viranomaiset voivat toimia ilman asianmukaista valvontaa, ja mahdolliset väärinkäytökset jäävät huomaamatta. Esimerkiksi Vastaamo-tapauksessa, vaikka valeoston vaikutukset olivat merkittäviä, tarkat yksityiskohdat ja mahdolliset väärinkäytökset saattoivat jäädä varjoon. Kuten myöhemmin huomataan Ulvilan murhamysteerin tapauksessa, osa salaisten pakkokeinojen käyttöön liittyvistä seikoista salattiin yleisöltä.

Eettisten ongelmien vähentämiseksi on tärkeää, että poliisi saa asianmukaista koulutusta peitetoiminnan ja valeostojen käytöstä. Koulutuksen avulla voidaan varmistaa, että viranomaiset ovat tietoisia eettisistä rajapinnoista ja toimivat lainmukaisesti. Lisäksi on olennaista kehittää valvontamekanismeja, jotka mahdollistavat tehokkaan tarkastelun ja arvioinnin, jotta varmistetaan pakkokeinojen oikeudenmukainen käyttö. Vastaamo-tapauksen valeosto osoittaa, kuinka teknisesti vaativia ja samalla eettisesti haasteellisia nämä operaatiot voivat olla. Vaikka valeostot voivat olla arvokkaita rikosten selvittämisessä, niiden käyttöön liittyy tarpeen mukaan tiukkaa sääntelyä ja jatkuvaa kehittämistä, jotta voidaan suojella oikeusturvaa ja varmistaa viranomaistoiminnan eettisyys ja oikeudenmukaisuus.

5.2 Ulvilan surma (peitetoiminta ja kantelu)

Ainoa kantelu poliisin peitetoiminnasta liittyy Ulvilan murhamysteeriin. Tässä tapauksessa arvioitiin korkeimmassa oikeudessa asianosaisen oikeutta saada tietoa peitetoimintaraporteista, jotka koskivat häntä. Korkeimman oikeuden päätöksessä KKO 2011:27 todettiin, että poliisi oli käyttänyt peitetoimintaa tiedonhankintamenetelmänä murhasta epäiltyyn A:han. A vaati keskusrikospoliisia luovuttamaan peitetoiminnasta laaditut asiakirjat, jotta hän saisi tietoonsa tiedot, jotka voisivat olla merkityksellisiä asian ratkaisemisen kannalta. Käräjäoikeus hylkäsi tämän pyynnön, mutta hovioikeus määräsi osittain julkistamaan peitetoimintamateriaalin. (Vilpponen, E. 2017, 45.)

A:han oli kohdistettu peitetoimintaa murhaa koskeneen esitutkinnan aikana. A oli pyytänyt käräjäoikeudessa, että keskusrikospoliisi luovuttaisi asiakirjat, jotka liittyivät tähän peitetoimintaan. Käräjäoikeus hylkäsi pyynnön, mutta hovioikeus määräsi myöhemmin keskusrikospoliisin luovuttamaan peitetoimintamateriaalit valmistelun yhteydessä antamassaan päätöksessään. Hovioikeuden valitusosoituksen mukaan päätökseen ei voinut hakea muutosta erikseen. Korkein oikeus kuitenkin katsoi, että

hovioukuden päätökseen sai hakea muutosta valitusluvan avulla, perustuen päätöksessä esitettyihin perusteisiin. (KKO 2011:27)

Kun arvioitiin A:n oikeutta saada käyttöönsä tietoja peitetoiminnasta, lähtökohtana oli syytetyn oikeus saada tietoa esitutkinnassa kertyneistä aineistoista, jotka saattavat olla merkityksellisiä hänen syyllisyytensä selvittämisessä. Kuitenkin syytetyn tiedonsaantioikeutta voidaan rajoittaa tarkoituksena suojata poliisin taktisia ja teknisiä menetelmiä. Keskusrikospoliisi veloitettiin luovuttamaan A:n otteet peitetoimintamateriaaleista siten, että peitetoimintaan osallistuneiden poliisien henkilöllisyys ja erityisesti poliisin taktisia ja teknisiä menetelmiä koskevat tiedot pysyvät salassa, kuten korkeimman oikeuden päätöksessä tarkemmin määriteltiin. (KKO 2011:27)

MTV Uutiset julkaisi artikkelin Ulvilan murhamysteerin yhteydessä käytetystä peitetoiminnasta ja peitepoliisi "Seposta". Vaasan hovioikeus päätti, että Ulvilan murhaan liittyvä peitetoimintaraportti on julkistettava. Raportin mukaan peitetoimintaa suoritettiin uhrin vaimon, Anneli Auerin, asunnossa yhteensä viisitoista kertaa alkaen 18.2.2009. Peitetoiminnan aikana Auerin neljä alaikäistä lasta rajattiin toiminnan ulkopuolelle, ja heidän ei sallittu olla peitetoiminnan kohteena. (MTV Uutiset 2011).

Peitetoimintaa suunniteltiin huolellisesti pari kuukautta, ja se alkoi huhtikuussa 2009. Peitetoimintamies, joka esittäytyi nimellä "Seppo", tapasi Auerin, mutta kaikki seksuaalinen kanssakäyminen oli kielletty. Peitetoiminnan tarkoituksena oli luoda henkilökuva Auerista ja selvittää esitutkinnan kannalta oleellisia tietoja, mutta raportin mukaan tämä ei täysin onnistunut. Peitetoiminta päättyi 4.12.2009, kun Auer oli ollut vangittuna yli kaksi kuukautta. Raportin mukaan Auer alkoi epäillä Seppoa poliisiksi tai toimittajaksi, ja peitetoiminta arvioitiin merkitykselliseksi Auerin luonteen ja puheiden analysoinnissa. Vaikka peitetoiminta ei tuottanut merkittäviä tietoja syyllisyydestä, se auttoi rikostutkintaa. Vaasan hovioikeus hylkäsi Aueria vastaan nostetut syytteet, ja hänet todettiin syyttömäksi miehensä murhasta. Auer harkitsi jatkotoimia poliisin esitutkinnan laillisuuden selvittämiseksi. (MTV Uutiset 2011).

Korkeimman oikeuden päätös ja ko. tapauksessa käytetty peitetoiminta korostavat peitetoiminnan monimutkaisuutta ja sen vaikutuksia oikeudellisiin prosesseihin. Hovioikeuden päätös julkistaa peitetoimintaraportti tuo esille tärkeitä näkökulmia peitetoiminnan käytännöistä ja sen vaikutuksista rikostutkintaan. Vaikka peitetoiminta oli laajasti suunniteltua ja toteutettiin pitkän ajan kuluessa, sen vaikutukset olivat osittain rajallisia. Tämä herättää kysymyksiä peitetoiminnan tehokkuudesta ja siitä, miten hyvin tällaiset toimet voivat vaikuttaa rikostutkinnan lopputulokseen. Peitetoiminnan julkistaminen, vaikka se ei tuottanut uusia merkittäviä tietoja, avaa keskustelun siitä, kuinka tärkeitä ovat läpinäkyvyys ja oikeudenmukaisuus esitutkinnassa.

Auerin tapaus osoittaa myös, kuinka peitetoiminta voi vaikuttaa syytettyjen oikeuksiin ja heidän käsitykseensä tutkinnan laillisuudesta. Vaikka peitetoimintaraportti ei tuonut uusia tietoja syyllisyydestä, sen julkistaminen saattaa vaikuttaa yleiseen käsitykseen siitä, kuinka tutkintaa on hoidettu ja miten

syytetyt voivat vaatia oikeuksiaan. Auerin mahdollinen kantelu oikeusasiamiehelle korostaa tarvetta jatkuvalla valvonnalla ja arvioinnilla, jotta varmistetaan, että kaikki tutkintatoimenpiteet ovat laillisia ja oikeudenmukaisia. Huomionarvoista tapauksessa on se, että nykyinen pakkokeinolaki täytäntöönpantiin vasta vuonna 2014 ja Ulvilan murhamysteerin tapauksessa peitetoimintaa kohdistettiin Aueriin jo vuonna 2009, siis ennen uuden pakkokeinolain täytäntöönpanoa.

6 PEITETOIMINNAN JA VALEOSTON KEHITYS

6.1 Poliisilain ja pakkokeinolain uudistus 2011

Eduskunta antoi vuonna 2011 sääntelykokonaisuuden, joka uudisti poliisilain, pakkokeinolain ja esitutkintalain. Näistä uudistuksista peitetoiminnan ja valeoston kannalta olennaisimmat olivat poliisilain ja pakkokeinolain uudistukset. Täytäntöönpano uudistukselle asetettiin vuoteen 2014. Tärkeä teema kyseessä olleessa kokonaisuudistuksessa oli suunnata peitetoimintaa käytettäväksi järjestäytyneen rikollisuuden yhteydessä käytettäväksi. (Vilpponen 2016, 48.) Poliisilaki uudistuksen jälkeen edellytti peitetoiminnalta suunnitelmallisuutta, ammattimaisuutta tai järjestäytyneisyyttä (HE 224/2010, 116).

Uudistuksen jälkeisessä pakkokeinolaissa peitetoimintaa koskeva lupa voitiin jatkossa myöntää enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Hallituksen esityksessä ajan rajausta perusteltiin sillä, että peitetoiminnan tulisi olla viimeinen keino salaisessa tiedonhankinnassa, ja sen edellytyksiä tulisi tarkastella jatkuvasti uudelleen. (HE 224/2010, 119.) Samoin peitetoimintaa koskeva päätös täytyi viedä tuomioistuimen arvioitavaksi, jotta voitiin varmistaa, että esitutkinnan kohteena oleva rikollisuus täytti lain vaatimukset. Lakimuutoksen seurauksena tuomioistuimen tuli muun muassa arvioida, oliko kyseinen rikollinen toiminta suunnitelmallista, järjestäytyneitä, ammattimaista tai jatkuvaa ja toistuvaa. Peitetoiminnan aloittaminen edellytti myönteistä päätöstä tuomioistuimelta, joka sai laajennetun roolin tässä päätöksentekoprosessissa. Tämä heijasti periaatetta, jonka mukaan mitä vakavammalla tavalla toimenpide puuttuu henkilön perus- ja ihmisoikeuksiin, sitä korkeammalla päätöksentekotasolla asia tulee käsitellä. (HE 222/2010, 342–343.)

Yksi merkittävimmistä muutoksista uudistuksessa oli se, että peitetoimintaan osallistunut poliisimies vapautettiin tietyissä tilanteissa rangaistusvastuusta. Peruseriaatteena säilyi, ettei peitepoliisi saanut itse syyllistyä rikokseen tai kannustaa rikoksen tekemiseen. Kuitenkin poliisilain 5 luvun 29 § mukaan hän oli vapautettu rangaistusvastuusta, jos kyseessä oli liikenne rikkomus, järjestysrikkomus tai vastaava rikkomus, josta seurasi rikesakko, edellyttäen että teko oli välttämätön peitetoiminnan tavoitteen saavuttamiseksi tai salaisen tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi. Lisäksi peitepoliisi saattoi tietyin tarkoin ehdoin välttyä rangaistusvastuulta, jos hän osallistui rikokseen osana järjestäytyneitä rikollisryhmiä. Tämä edellytti, että peitepoliisilla oli vahvat syyt olettaa, että rikos tapahtuisi ilman hänen osallisuuttaan, eikä hänen toiminnastaan seuraisi vaaraa tai vahinkoa kenellekään – ei

hengelle, terveydelle, vapaudelle tai omaisuudelle. Lisäksi rikokseen osallistuminen tuli merkittävästi edistää peitetoiminnan tavoitteiden saavuttamista. (HE 224/2010, 169).

6.2 Tiedustelulainsäädäntö 2019

Viimeisin lainsäädännön muutos, jolla oli vaikutuksia poliisin peitetoimintaan ja valeostoihin, astui voimaan vuonna 2019. Tuolloin Suomessa hyväksyttiin uusi siviilitiedustelulaki kesäkuussa. Tämän uudistuksen keskeinen tavoite oli parantaa suomalaisen yhteiskunnan kykyä suojella itseään erityisen vakavilta uhkilta, jotka kohdistuvat kansalliseen turvallisuuteen, kuten terrorismilta ja joukkotuhousoseiden käytöltä. (Sisäministeriö). Ennen lakiuudistusta poliisin tiedonhankintavaltuudet olivat melko rajoitettuja ja perustuivat pääasiassa poliisilakiin, pakkokeinolakiin ja esitutkintalakiin. Tämä tarkoitti, että tiedonhankinta tuli liittyä rikosten ennaltaehkäisyyn, paljastamiseen tai selvittämiseen. Rikosperusteinen tiedustelu ei kuitenkaan ollut tehokkain menetelmä siviilitiedustelussa, jonka pääasiallinen tarkoitus oli tuottaa ylimmälle valtionjohdolle tietoa vakavista uhkista kansallista turvallisuutta kohtaan. Poliisilakiin lisättiin lisäksi säädöksiä, jotka koskivat siviilitiedustelussa tapahtuvaa peitetoimintaa. (Vilpponen 2016, 62).

Siviilitiedustelussa käytettävä peitetoiminta poikkesi tavanomaisesta peitetoiminnasta lainsäädännön osalta siten, että sen kohdistaminen oli mahdollista myös kokonaisesti henkilöryhmiin, ei vain yksittäisiin henkilöihin (HE 202/2017, 192). Poliisin tiedusteluvaltuuksien laajentaminen herätti ymmärrettävästi huolta niiden valvonnasta. Poliisilain 5a luvun 59 § mukaan siviilitiedustelun valvonta kuuluu suojelupoliisin päällikölle ja sisäministeriölle. Lisäksi oikeusturvan takaamiseksi päätettiin perustaa tiedusteluvalvontavaltuutetun virka, joka vastaa siviilitiedustelun riippumattomasta oikeudellisesta valvonnasta. Suojelupoliisille asetettiin velvollisuus ilmoittaa tiedusteluvaltuutetulle viipymättä heti tiedustelupäätöksen jälkeen, mikä mahdollistaa valtuutetulle lähes reaaliaikaisen seurannan tiedustelutoimien käytöstä. (HE 202/2017, 2.)

7 TULOKSET JA POHDINTA

7.1 Yhteenveto

Pakkokeinolaki ja poliisilaki asettavat säännökset viranomaisten toimivaltuuksille, erityisesti salaisiin pakkokeinoihin, kuten peitetoimintaan ja valeostoihin liittyen. Pakkokeinolaki määrittelee laajasti pakkokeinojen käytön yleisiä periaatteita, joissa korostetaan suhteellisuusperiaatetta ja vähimmän haitan periaatetta. Nämä säännökset varmistavat, että pakkokeinoja käytetään oikeassa suhteessa ja vain silloin, kun se on välttämätöntä. Poliisilain säännökset vastaavat pitkälti pakkokeinolain periaatteita,

mutta eroavat jonkin verran painottaen poliisin yksittäisiä toimia. Vaikka pakkokeinot voivat olla perusteellisia puuttumisia yksilön oikeuksiin, niiden käytön sääntely ja oikeudellinen valvonta pyrkivät varmistamaan oikeudenmukaisen ja laillisen toiminnan.

Poliisin toimivaltuudet rikostutkinnassa kattavat rikosten ennaltaehkäisyn, paljastamisen ja selvittämisen, ja pakkokeinot ovat keskeisiä erityisesti rikosten paljastamisessa ja tutkinnassa. Salaiset pakkokeinot, kuten peitetoiminta ja valeostot, ovat tärkeitä välineitä rikollisuuden torjumisessa, mutta niiden käytön pitää perustua tarkasti säädettyihin ehtoihin, kuten pakkokeinolain ja poliisilain asettamiin vaatimuksiin.

Perustuslaki ja yksityisyyden suojan säännökset ovat keskeisiä pakkokeinojen käytön rajoituksissa. Perusoikeudet, kuten yksityisyydensuoja, voidaan rajoittaa vain tarkoin laissa säädetyin perustein, ja pakkokeinojen käyttö edellyttää aina tarkkaa harkintaa suhteessa näihin oikeuksiin. Tämä tasapaino kansalaisten oikeuksien ja viranomaisten toimivaltuuksien välillä korostaa salaisen tiedonhankinnan erityistä asemaa oikeusvaltioperiaatteessa. Salaiset pakkokeinot, kuten peitetoiminta ja valeostot, ovat välttämättömiä rikostorjunnan työkaluja, mutta niiden käyttö vaatii tarkkaa valvontaa ja perusteluja, jotta yksilön oikeuksia ei loukata kohtuuttomasti. Tämä takaa oikeudenmukaisen ja tasapainoisen toiminnan yhteiskunnan turvallisuuden ja yksilön oikeuksien välillä.

Peitetoiminta ja valeostot ovat keskeisiä välineitä poliisin työskentelyssä rikosten estämiseksi ja selvittämiseksi. Ne tarjoavat poliisille mahdollisuuden toimia eräänlaisina peitehenkilöinä tai ostajina rikollisessa ympäristössä, kun tavanomaiset tutkintakeinot eivät riitä. Suomen lainsäädäntö säätelee tarkasti näiden toimien edellytyksiä, käytäntöjä ja päätöksentekoa varmistaakseen niiden lainmukaisuuden ja tehokkuuden samalla, kun turvataan oikeusturva ja henkilöiden turvallisuus.

Tutkimukseni tavoitteena oli tarkastella, miten peitetoiminta ja valeostot määritellään Suomen lainsäädännössä, millaisia edellytyksiä ja käytäntöjä niihin liittyy, sekä miten näitä käytäntöjä voitaisiin kehittää. Tutkimukseni pääkysymys oli ” *Miten poliisin peitetoiminta ja valeostot määritellään Suomen lainsäädännössä?* ” Lyhyesti peitetoiminnalla tarkoitetaan poliisin suorittamaa toimintaa, jossa käytetään peiteidentiteettiä eli esittää jotakin muuta henkilöä tai roolia, jotta hän voi hankkia tietoa rikollisesta toiminnasta. Soluttautumisen tarkoituksena voi olla hankkia luottamusta, jota tiedonhankinta edellyttää tai estää tiedonhankinnan paljastuminen. Peiteidentiteetin lisäksi peitetoimintaan voi liittyä harhauttavia tai peiteltyjä tietoja. Valeosto määritellään tilanteeksi, jossa poliisi tekee ostotarjouksen tai toimenpiteen esineestä, aineesta, omaisuudesta tai palvelusta saadakseen haltuunsa rikosasiassa oleellista tietoa tai rikokseen liittyvä esine, aine tai omaisuus.

Pääkysymyksen lisäksi tutkimuksessani oli kaksi alakysymystä:

- 1) Millaisia edellytyksiä peitetoiminnan ja valeostojen toimittamiseksi on laissa säädetty?
- 2) Millaisia käytäntöjä ja päätöksentekoa peitetoimintaan ja valeostoihin liittyy?

Edellytykset peitetoiminnan ja valeostojen toimittamiseksi säädetään poliisilaissa ja pakkokeinolaisissa. Opinnäytetyössäni oli keskitytty enemmän pakkokeinolain säädöksiin ja tarkemmin edellytykset on käyty opinnäytetyöni kolmannessa ja neljännessä luvussa. Tiivistetysti peitetoiminnan edellytyksenä on, että tapon, murhan tai surman kaltaisten vakavien rikosten ulkopuolella tiedonhankinnan tulee olla tarpeellista erityisesti silloin, kun rikollinen toiminta osoittaa suunnitelmallisuutta, järjestäytyneisyyttä tai ammattimaisuutta. Peitetoiminnassa suoritettua tiedonhankintaa voidaan pitää tarpeellisena, jos rikollinen toiminta näyttää olevan jatkuvaa tai toistuvaa, ja sen vuoksi sen estämiseksi tai selvittämiseksi tarvitaan syvällisempää tietoa. Tällöin tiedonhankinta on tarpeellista, jotta voidaan tehokkaasti torjua ja ehkäistä rikollista toimintaa, joka muuten voisi jatkua tai uusiutua.

Valeostoa poliisi saa käyttää, eli milloin valeoston edellytykset ovat olemassa, kun estettävänä on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, tai jos kyseessä on varkaus tai kätkemisrikos. Lisäksi valeoston on oltava todennäköisesti tehokas, eli sen avulla on saavutettava tavoite, kuten estettävään rikokseen liittyvän esineen, aineen tai omaisuuden saaminen poliisin haltuun.

Peitetoimintaan ja valeostoihin liittyy laissa säädettyjä käytäntöjä ja ennalta määrätty päätöksentekoprosessi. Sekä peitetoimintaan, että valeostoon liittyvistä päätöksistä vastaa keskusrikospoliisi tai muu salaisen tiedonhankintaan erityiskoulutettu pidättämiseen oikeutettu virkamies. Päätökset tehdään kirjallisesti ja molemmista salaisista pakkokeinoista on tehtävä kirjallinen esitys, josta ilmenee muun muassa osallistuvien virkamiesten tietoja ja yksityiskohtia käytännön totetuksesta.

7.2 Johtopäätökset

Tutkielmassa nousi esiin yksi selkeä ero lainsäädännöllisissä edellytyksissä peitetoiminnan osalta: siviilitiedustelussa käytettävä peitetoiminta voidaan kohdistaa useampaan henkilöön kerralla, kun pakkokeinolain mukaisessa peitetoimintaa koskevassa esityksessä päätös tehdään jokaisen henkilön kohdalta erikseen. Käytännössä tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö pakkokeinolain mukaista peitetoimintaa voisi kohdistaa rikollisyhteisöön, mutta tässä voisi olla mahdollinen lainsäädännön yhtenäistämisen paikka.

Peitetoiminnan aikana tapahtuvien uusien rikosepäilyjen käsittely vaatii nopeaa reagointia ja selkeää päätöksentekoa, jotta tiedonhankinta voi jatkua keskeytyksettä ja tehokkaasti. Kaikki toiminta dokumentoidaan ja alistetaan tarvittaessa tuomioistuimen arvioitavaksi, mikä korostaa toiminnan läpinäkyvyyttä ja oikeusvaltioperiaatteiden noudattamista. Näin peitetoiminnan laajentaminen tapahtuu hallitusti ja lainsäädännön mukaisesti, turvaten sekä rikostutkinnan tavoitteet että toivottavasti myös kansalaisen oikeusturvan toteutumisen.

Pakkokeinolain 10 luvun 29 § käsittelee järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan ja valvottuun läpilaskuun osallistumista. Tämä pykälä jättää jonkin verran tulkinnan varaa. Pykälässä on muutamia sanamuotoja, kuten 'erittäin pätevin perustein" ja "merkittävä vaara", jotka vaativat aina tilannekohtaista perustelua. Mahdollisessa kantelutilanteessa tai peitetoimintaa koskevassa esityksessä voi olla tärkeää pystyä perustelemaan juuri nämä erittäin pätevät perusteet tai merkittävä vaara.

Pakkokeinolain yleisistä periaatteista suhteellisuusperiaate ja vähimmän haitan periaate koskevat myös peitetoimintaan osallistumista ja niistä voidaan juontaa myös perusteluja järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan ja valvottuun läpilaskuun osallistumiseen. Toisaalta tämä tulkinnanvara antaa poliisille hieman liikkumavaraa perusteluissa, joita poliisi esittää tuomioistuimen päätettäväksi.

Peitetoiminnan onnistuminen ja lainmukaisuus edellyttävät, että poliisimies toimii aina mahdollisimman vähän lain rajojen ulkopuolella ja vain silloin, kun se on ehdottoman välttämätöntä peitetoiminnan tavoitteiden saavuttamiseksi. Tässä tasapainoilussa korostuu poliisimiehen ammattietiikka ja kyky arvioida tilanteita harkitusti.

Nostaisin esiin vielä valeoston edellytysten osalta sen, että huumausainerikoksen ankarin säädetty rangaistus on kaksi vuotta vankeutta (RL 50:1), ja huumausaineen käyttörikoksen säädetty ankarin rangaistus on kuusi kuukautta vankeutta (RL 50:2a). Näin ollen huumausaineen käyttörikos ei itsessään anna edellytyksiä valeoston toteuttamiseksi. Jos henkilön hallussa olisi vähäinen määrä huumausainetta (käyttörikoksen verran) omaan käyttöönsä ilman myyntitarkoitusta, ja poliisi yrittäisi ostaa huumausainetta häneltä sillä perusteella, että poliisi epäilisi häntä huumausainerikoksesta, johtaisiko onnistunut valeosto siihen, että poliisi saisi henkilön tekemään rikoksen, jota hän ei muuten tekisi?

Peitetoimintaan ja valeostoihin liittyy myös eettisiä kysymyksiä yksilön oikeusturvan näkökulmasta. Pakkokeinojen käyttö poliisin tekemässä työssä puuttuu yksilöiden perusoikeuksiin. Perustuslaissa on turvattu muun muassa yksityisyyden suoja sekä pakkokeinolaissa ja poliisilaissa säädetään yleisiä periaatteita, joiden tarkoituksena on suojata yksilön oikeusturvaa. Siitäkin huolimatta, että pakkokeinojen käyttö on joskus varsin perinpohjaista perusoikeuksiin puuttumista, yleiset periaatteet, kuten

suhteellisuusperiaate rajoittavat viranomaisten mahdollisuutta puuttua kansalaisten oikeuksiin mieltävaltaisesti. Päätöksentekoprosessi pakkokeinojen osalta on myös tarkasti säädelty ja viime kädessä peitetoiminnan ja valeoston käytöstä päättää tuomioistuin, jolle tulee esittää tarkat edellytykset täyttävät perusteet.

Valeostot voivat johtaa tilanteisiin, joissa epäilty voivat joutua ansaan, mikä voi kyseenalaistaa operaatioiden oikeuden- ja lainmukaisuuden. Valeosto voi johtaa myös siihen, että henkilö, joka ei olisi muuten syyllistynyt rikokseen, houkutellaan tai painostetaan tekemään rikos, jotta poliisi saisi tarvittavaa näyttöä. Vaikka tämä on erikseen laissa kielletty, on olemassa mahdollisuus tämän tapahtumiseen myös inhimillisistä syistä. Tämä voi vaarantaa rikosoikeudellisen oikeudenmukaisuuden tai johtaa äärimmäisessä tapauksessa jopa väärän tuomion antamiseen. Myös peitetoiminta voi johtaa tilanteisiin, joissa poliisi ylittää toimivaltuutensa. Esimerkiksi peitetoiminnan aikana voidaan käyttää psykologista painostusta tai muita keinoja, jotka saattavat rikkoa rikoksesta epäillyn perustuslain mukaisia perusoikeuksia. Tämä voi sisältää myös henkilöiden manipulointia tai väärän tiedon antamista, mikä saattaa olla eettisesti ongelmallista eikä kestä kriittistä tarkastelua.

Kuitenkin perustuslaki mahdollistaa poikkeukset näihin perusoikeuksiin, jos rikosten tutkinta sitä vaatii ja poikkeaminen on välttämätöntä yksilön tai yhteiskunnan turvallisuuden turvaamiseksi. Esimerkiksi vakavien rikosten torjunnassa voidaan katsoa, että poliisin on sallittua käyttää peitetoimintaa tai valeostoa, mikäli nämä pakkokeinot ovat välttämättömiä todisteiden hankkimiseksi. Perustuslain 2 luvun 22 § korostaa, että julkisen vallan, kuten poliisin, velvollisuus on turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Vaikka poliisi käyttää salaisia pakkokeinoja, kuten peitetoimintaa tai valeostoa, sen on toimittava vähemmän haitan periaatteen mukaan siten, ettei yksilön oikeuksia loukata enempää kuin on välttämätöntä. Tämä periaate asettaa tiukat rajat ja ehtoja sille, milloin ja miten poliisi voi käyttää näitä pakkokeinoja, jotta yksilön oikeusturva säilyy mahdollisimman vahvana myös rikostutkinnan yhteydessä. Toisaalta nämä yksilön oikeusturvaa suojaavat pykälät ja tarkat edellytykset salaisten pakkokeinojen osalta ovat voineet johtaa siihen, että peitetoiminnasta tai valeostoista ei ole tehty kanteluita juuri lainkaan. Toinen selitys asialle voi toki olla se, että tilanteita tapahtuu vuosittain niin vähän, että kanteluiden todennäköisyys vähenee olemattomiin.

7.3 Jatkotutkimusmahdollisuudet

Opinnäytetyötä tehdessä nousi esille muutamia erilaisia jatkotutkimusmahdollisuuksia. Yksi niistä oli kansainvälinen vertailu esimerkiksi eri Pohjoismaiden välillä. Pohjoismaiden välillä oikeusjärjestelmissä ei ole kovinkaan suuria eroja, joten vertailu peitetoiminnan ja valeoston edellytysten ja päätöksenteon suhteen olisi mahdollista tutkia aihepiiriä myös suomalaisen lainsäädännön ulkopuolelta. Kansainvälisten näkökulmien tutkiminen poliisin peitetoiminnan ja valeostojen lainsäädännöstä olisi

erinomainen jatkotutkimusmahdollisuus, sillä se avaisi uusia näkymiä ja parannusehdotuksia Suomen nykyiseen lainsäädäntöön.

Rikollisuus ei rajoitu kansallisiin rajoihin, vaan usein rikollisjärjestöt ja laittomat markkinat toimivat globaalisti. Tämä korostaa tarvetta tarkastella, miten muut maat säätelevät poliisin toimia tiedonhankinnassa ja rikosten estämisessä, erityisesti rajat ylittävissä tapauksissa. Kansainvälinen vertailu voisi auttaa Suomen viranomaisia löytämään tehokkaampia keinoja hyödyntää peitetoimintaa ja valeostoa salaisena pakkokeinona. Peitetoiminta ja valeosto ovat verrattain uusia käytäntöjä Suomessa, joten kansainvälinen vertailu sellaisen maan kanssa, millä on ko. pakkokeinojen käytöstä pidempi historia, voisi auttaa kehittämään toimintamalleja myös Suomessa. Suojelupoliisin 2005 antaman lausunnon mukaan Suomessa oli olemassa tarve saattaa salaiset tiedonhankintakeinot muiden maiden tasolle rajat ylittävässä rikollisuudessa ja terrorismintorjunnassa (Suojelupoliisi 2005).

Tulevaisuuden suuntien tutkiminen poliisin peitetoiminnan ja valeostojen osalta tarjoaa tärkeän jatkotutkimusalueen, sillä teknologian kehitys vaikuttaa merkittävästi poliisin toimintaan tulevaisuudessa. Rikollisuus digitalisoituu nopeasti, ja yhä useampi rikos tapahtuu verkossa tai hyödyntää teknologiaa, mikä vaatii uudenlaisia menetelmiä myös poliisin tiedonhankintaan ja rikosten ennalta estämiseen ja selvittämiseen. Tekoäly, kryptovaluutat ja anonyymit viestintävälineet ovat vain esimerkkejä kehityksistä, jotka muuttavat rikollisten toimintatapoja, ja poliisin on pysyttävä mukana tässä kehityksessä. Yksi mahdollisista jatkotutkimuksista voisi olla, miten poliisin peitetoimintaa ja valeostoja voidaan soveltaa digitaalisessa ympäristössä. Nykyään suurin osa peitetoiminnasta tapahtuukin reaali maailman sijaan verkossa (Poliisihallitus 2018, 36).

7.4 Itsearviointi

Opinnäytetyön kirjoittaminen poliisin peitetoiminnasta ja valeostoista Suomen lainsäädännön näkökulmasta oli minulle merkittävä oppimisprosessi. Työskentely aihepiiriin parissa avarsi käsityksiäni paitsi poliisin toiminnasta, myös laajemmista oikeudellisista ja eettisistä kysymyksistä, jotka liittyvät rikosten torjuntaan ja valvontakeinoihin. Tämä prosessi tarjosi minulle mahdollisuuden kehittää taitojani tutkimuksen tekemisessä, oikeudellisen tekstin tulkinnassa ja eettisten kysymysten pohtimisessa.

Opinnäytetyötä aloittaessani olin jonkin verran perillä poliisin toiminnasta perinteisten pakkokeinojen käytöstä ja siihen liittyvästä päätöksenteosta. Peitetoiminnan ja valeoston peruseräistä tiesin entuudestaan, mutta lainsäädännön syvällisempi tarkastelu antoi minulle ymmärryksen siitä, miten näitä operaatioita säädellään ja miten niiden käyttöä rajoitetaan. Opin analysoimaan lakeja ja säännöksiä tarkemmin, erityisesti vertailemaan, kuinka pakkokeinolaki ja poliisilaki asettavat erilaisia ehtoja peitetoiminnalle ja valeostoille. Kirjoitusprosessi auttoi minua ymmärtämään myös tutkimuksen tärkeyden suunnittelun eri vaiheissa. Työn alkuvaiheessa määrittelemäni tutkimuskysymykset ohjasivat työni rakennetta ja sisällön tarkennuksia, ja opin paremmin, kuinka tärkeää on pitää kysymykset

selkeinä ja johdonmukaisina koko tutkimusprosessin ajan. Opinnäytetyön rakenne muotoutui tämän kautta luonnollisemmin ja loogisemmin, mikä auttoi tutkimuksen tulosten esittämisessä ja analysoinnissa.

Aiheen valinta tuotti jonkin verran käytännön haasteita, sillä peitetoiminnasta ja valeostoista ei ole tehty paljoa aikaisempaa tutkimusta. Eemeli Vilpponen käsitteli 2016 julkaistussa Pro gradu -tutkielmassaan poliisin peitetoiminnan ja valeoston historiallista kehitystä, mutta siinä tutkielmassa, kuten muussakin aiheeseen liittyvässä kirjallisuudessa peitetoiminnan ja valeoston edellytysten ja päätöksenteon arviointi jäi vähemmälle. Tästä syystä koen opinnäytetyöni olleen onnistunut ja palvelevan tieteellisen tutkimuksen tavoitteita. Fredman totesi tämän alan lainsäädännössä ja sen tulkinnoissa olevan vielä puutteita sekä erään sellaisen olevan tutkimuksen ja analyysin puute (Fredman 2016, 41).

LÄHTEET

Aarnio, Aulis. 1989. *Laintulkinnan teoria: Yleisen oikeustieteen oppikirja*. WSOY.

Ahonen, J. 2016. *Salainen kotietsintä, kotirauha ja yksityisyyden suoja*. Pro gradu -tutkielma. Lapin Yliopisto.

Eduskunta. 2004. *Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisilain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi HE 266/2004 vp*.

Eduskunta. *Oikeuslähteet-tietopaketti – Lainsäädäntö*. https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/kotimaiset-oikeuslahteet/Sivut/Lainsaadanto.aspx. Haettu 27.8.2024.

Fredman, M. 2016. *Esitutinnan ja pakkokeinojen sääntelyn historiaa*. Artikkelit professori Matti Tolvasen juhlakirjassa.

Forss, M. 2019. *Salaiset tiedonhankinta- ja pakkokeinot poliisi- ja peiteprofiileilla*. Pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen Yliopisto.

HE 34/1999.

HE 224/2010.

HE 266/2004.

HE 309/1993.

HE 202/2017.

Hirvonen, A. 2011. *Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan*. Yleisen oikeustieteen julkaisu 17. Helsingin yliopisto.

Huhtamäki, A. 2021. *Salaiset pakkokeinot ja niillä hankittujen todisteiden hyödynnettävyys myöhemässä siviiliprosessissa*. Pro gradu -tutkielma. Lapin Yliopisto.

KKO: 2011:27.

Oikeusministeriö. 2009. *Esitutkintalain, pakkokeinolain ja poliisilain kokonaisuudistus: esitutkinta- ja pakkokeinotoimikunnan mietintö*. Helsinki.

MTV Uutiset. 2010. "KRP:n valeosto päätyi rivolle tilille: näin nimimerkki WilliamFIN käräytti Aleksanteri Kivimäen." <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/krp-n-valeosto-paatyi-rivolle-tilille-nain-nimimerkki-williamfin-karaytti-aleksanteri-kivimaen/8928772#gs.e9z8mq>. Haettu 28.8.2024.

MTV Uutiset. 2010. "Ulvilan peitetoimintapöytäkirja paljastaa: Seksi kohteen kanssa kiellettiin." <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/ulvilan-peitetoimintapoytakirja-paljastaa-seksi-kohteen-kanssa-kiellettiin/2058620#gs.dnrhx9>. Haettu 3.8.2024.

MTV Uutiset. 2013. "45 minuuttia: Peitepoliisilla romanssi paljasti salaisia tietoja." <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/45-minuuttia-peitepoliisilla-romanssi-paljasti-salaisia-tietoja/2055610#gs.dnrp0z>. Haettu 27.7.2024.

Poliisihallitus. 2018. *Poliisin salaisen tiedonhankinnan järjestäminen, käyttö ja valvonta*. POL2018-11889.

Rantaeskola, S., K. Halme, L. Kortesalmi, K. Lönnroth, J. Parviainen, T. Saukonniemi, and S. Springare. 2014. *Pakkokeinolaki – kommentaari*. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

Rantaeskola, S., K. Halme, L. Kortesalmi, K. Lönnroth, J. Parviainen, T. Saukonniemi, and S. Springare. 2014. *Poliisilaki – kommentaari*. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

Rantaeskola, S. 2019. *Rikos ja rikosprosessi*. Warelia.

Salminen, A. 2011. *Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintoteollisiin sovelluksiin*. Vaasan yliopisto.

Suojelupoliisin lausunto lakivaliokunnalle. 8.3.2005. Asia: *Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisilain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi HE 266/2004*.

Vilpponen, E. 2016. *Yleistuomivallasta erityissääntelyyn: Poliisin peitetoiminnan ja valeoston kehitys piilopoliisien aikakaudelta nykypäivään*. Pro gradu -tutkielma. Turun Yliopisto.

YLE Uutiset. 2024. "Vastaamo-oikeudenkäynnissä tuotiin maanantaina ilmi uutta näyttöä." <https://yle.fi/a/74-20070667>. Haettu 1.8.2024.